

ŞİİRDE SORU: FERRUH TUNÇ ÖRNEĞİ* QUESTIONS IN POEMS: SAMPLE OF FERRUH TUNÇ

İ. Gülsel SEV**

Öz

"...şiir, yaptığınız işe ne kadar uzaksa şiir için bu kadar iyidir." der şair Cemal SÜREYA. Onun izinden giden, onun gibi Mülkiye ve Maliye Teftiş Kurulu kökenli bir şair Ferruh TUNÇ, ANTALYA Gazipaşa doğumludur. Yayımlanmış 4 şiir kitabı vardır. 1995'teki eseri *Şehrin Eski Yolcusu*. 2010 yılında yayımlanan *Melez Zamanlar* eseri 2011'de Behçet NECATİGİL ve Ceyhun Atuf KANSU şiir ödülünü kazanmıştır. 2012 yılına ait *Tunç Ayna* kitabı Behçet AYSAN şiir ödülüne layık görülmüştür. Şairin son kitabı ise 2017'de çıkan *Bir Cümle Olmaya Geldim*'dir.

Günümüz çalkantılı olaylarını, zamanın ve yaşamın etkilerini ironik bir lezzetle, lirik bir söyleyişle şiirlerine aksettirmiş olan TUNÇ, anlatımı tekdüzelikten çıkarmak, daha etkili kılmak için *soru* tekniğinden de faydalanmıştır.

Soru, bir bildirme, bir yargı kısacası bir cümledir diğer bir deyişle bildirmenin var veya yok kavramlarının öbür ucudur. Türk dilinde yapı bakımından soru üç biçimde gerçekleştirilir. Ana yardımcı fiil ve onun soru biçimiyle, soru sözleriyle, titreleme ile. İşlevce soru ise seçmeli soru, ünlemlik soru, karşı çıkma sorusu, cümleyi değil cümle öğelerinden birini sorma sorusu, ikili soru, düşünme sorusu, dolaylı soru, zamir sorusu, dolaysız soru, ret-kabul sorusu, ayırıcı soru, retorik soru, uzlaşma sorusu, onay sorusu gibi kullanımlara sahiptir. TUNÇ, anlatımında soru özelliğini öyle etkin biçimde kullanmıştır ki bu şiirinin tamamını kaplayacak niteliktedir. *-Kuşu mu, meleği mi görüyorsun? -Kuşu! / -Hümayı mı, baykuşu mu? -Baykuşu...* (Göge Bakmak,14) şiirinde şair, bir de seçmeli soru işleviyle yanıt da vermiştir şiirine ve okuyucuya. Daha pek çok soru anlatımını farklı ve ilgi çekici noktalarda ele alan şairin şiirleri için baskısı bitmiş ilk kitabı dışındaki diğer şiir kitaplarından faydalanılacaktır. Çalışmada, şairin soruları ve varsa verdiği yanıtlara da dikkat çekilerek şiirindeki üslup ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şair, Ferruh Tunç, Şiirleri, Soru, Üslup.

Abstract

Cemal SÜREYA told that "...the more irrelevant the poem is to you occupation, the better for the sake of the poem". A poet following his footsteps, originally a member of Mülkiye (Civil Service) and Board of Finance Inspectors, is Ferruh TUNÇ. He was born in Antalya, Gazipaşa, and has published 4 poem books. The name of his work published in 1955 is *Şehrin Eski Yolcusu*. The book he published in 2010 namely *Melez Zamanlar* was awarded Behçet NECATİGİL and Ceyhun Atuf KANSU poem prizes in 2011. Moreover, *Tunç Ayna* published in 2012 was considered worthy for Behçet AYSAN poem prize. His last book *Bir Cümle Olmaya Geldim* was published in 2017.

He reflected the unsteady events of present time the effects of life to his poetry lyrically, and in order to break the monotony he used questions as technique.

Questions are judgements, shortly a sentence, in other words a different way of expression, the other and of presence and absence. Questions are formed structurally in three ways in Turkish language; with copula and its question form, with question words and with intonation. In terms of function, questions can be classified as selective questions, exclamative questions, opposing questions, questions asking only a part of the sentence instead of the whole sentence, indirect questions, pronominal questions, direct questions, accepting-rejecting questions, discriminative questions, rhetorical questions, reconciliation questions, approval questions. TUNÇ, uses questions in such an effective way that it encompass all of a given poem. In his poem *-Kuşu mu, meleği mi görüyorsun? -Kuşu! / -Hümayı mı, baykuşu mu? -Baykuşu...* (Göge Bakmak,14), he replied the poem and readers with a selective question function. Apart from his first book, which is out of print, his poem books will be utilized for the poems in which he used questions different and outstanding parts. In the study, the questions of the poet and his replies, if any, have been presented to the attentions and his style have been revealed with this regard.

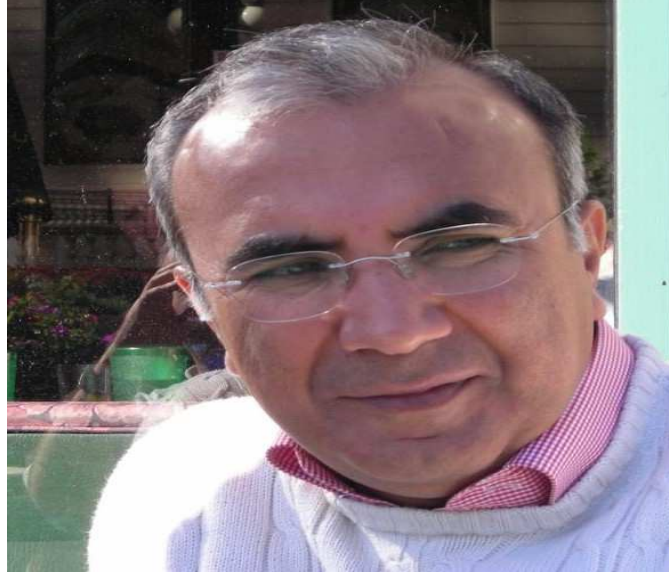
Keywords: Poet, Ferruh TUNÇ, His Poems, Questions, Style.

Giriş

Cemal SÜREYA "...şiir, yaptığınız işe ne kadar uzaksa şiir için bu kadar iyidir." der. Ferruh Tunç, onun izinden giden, onun gibi Mülkiye ve Maliye Teftiş Kurulu kökenli bir şairdir.

* Bu çalışma, 27-28 Nisan 2018 tarihinde Paris'te düzenlenen International Symposium on Multidisciplinary Studies (ISMS)'te sözlü bildiri olarak sunulmuş bildirinin gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş şeklidir.

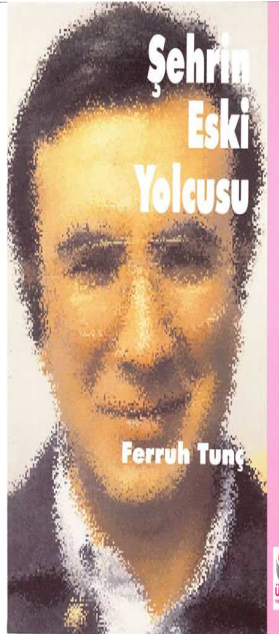
** Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Ferruh TUNÇ, 1958 yılında Antalya / Gazipaşa'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde İktisat Bölümünde okudu. Çalışma hayatına Maliye Müfettişi olarak başladı. Mesleğini uluslararası denetim ve danışmanlık şirketlerinde sürdürdü. 1990'dan sonra Adam, Sanat, Yeni Biçem, Edebiyat ve Eleştiri, Papirüs, Mecaz, İmge, Öykü, Varlık dergilerinde şiirleri yayımlandı.

TMSF başkan yardımcılığı görevinde de bulunan Ferruh TUNÇ, hâlen Türkiye'nin önde gelen denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri sağlayıcısı uluslararası firmalarından biri olan KPMG'nin Türkiye Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Yayımlanmış 4 şiir kitabı vardır. 1995'teki eseri *Şehrin Eski Yolcusu*'dur. 2010 yılında yayımlanan *Melez Zamanlar* eseri 2011'de Behçet NECATİGİL ve Ceyhun Atuf KANSU şiir ödülünü kazanmıştır. 2012 yılına ait *Tunç Ayna* kitabı Behçet AYSAN şiir ödülüne layık görülmüştür. Şairin son kitabı ise 2017'de çıkan *Bir Cümle Olmaya Geldim*'dir.

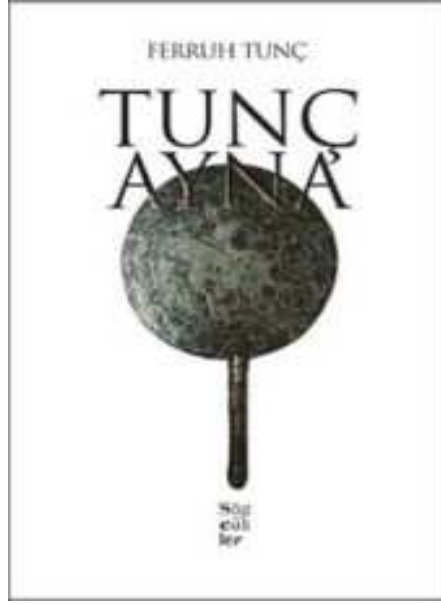
Ferruh
Tunç

Melez
Zamanlar

Söz
cük
ler

kitapsec

Şiirine ve Şairliğine İlişkin

Ferruh TUNÇ'un şiiri zamanımızın kargaşasını, kaba saptamalarla, katı bir gerçekçilikle yansıtmıyor. Şiirin ilkelerini göz önünde bulundurarak bunu bir ironi süzgecinden geçiriyor. Günümüz şairi, günümüzün engelleri içinde sürdürdüğümüz yaşamın izdüşümünü lirik bir anlayışla yansıtıyor (Doğan HIZLAN, Hürriyet).

Hızla değişen zaman her şeyi o kadar korkunç bir şekilde değiştirmektedir ki bu karmaşık yaşantıyı ancak genişleyen bir şiir sözlüğüyle dile getirebilirsiniz. Tunç, bu başarılması güç işi ustalıklıca başardığı için bu ödüle değer görüldü (Cevat ÇAPAN, Necatigil Ödül Töreni konuşmasından).

Günümüz şiirinin tarihi yazılırken Melez Zamanlar'ın özel bir yer tutacağına inanıyorum. Çünkü günümüz şiirinde artık neredeyse unutulmuş bir yanı öne çıkararak doğrudan bugünün dünyasının çelişkileri ve çöküşünü konu alan şiirlerden oluşuyor bu yapıt (Turgay FİŞEKÇİ, Cumhuriyet).

Ferruh TUNÇ, bir etkinlik olarak bakıyor şiire. Melez Zamanlar'ı anlatmak kolay değil. Dilin yeniden yapılanması gerek (Mustafa Şerif ONARAN, Cumhuriyet Kitap).

TUNÇ'un Şiirlerinde Soru

Günümüz çalkantılı olaylarını, zamanın ve yaşamın etkilerini ironik bir lezzetle, lirik bir söyleyişle şiirlerine aksettirmiş olan TUNÇ, anlatımı tekdüzelikten çıkarmak, daha etkili kılmak için *soru* tekniğinden de faydalanmıştır.

Soru, bir bildirme, bir yargı kısacası bir cümledir diğer bir deyişle bildirmenin var veya yok kavramlarının öbür ucudur. (Karaağaç, 2013, 706) Türk dilinde yapı bakımından soru üç biçimde gerçekleştirilir. Yapı bakımından soru, şu biçimde gerçekleştirilir.

1. Ana yardımcı eylem ve onun soru biçimiyle,
2. Soru sözleriyle,
3. Titreleme veya soru titrem birimi ile (Karaağaç, 2013, 707)

İşlevce soru ise oldukça değişik kullanımlara sahiptir. Bir varlık veya öğrenmeyi amaçlayan sorular olduğu gibi, dil kullanıcısının başka amaçları için sorulan sorular da vardır. *seçmeli soru, ünlemlik soru, karşı çıkma sorusu, cümleyi değil cümle öğelerinden birini sorma sorusu, ikili soru, düşünme sorusu, dolaylı soru, zamir sorusu, dolaysız soru, ret-kabul sorusu, ayırıcı soru, retorik soru, uzlaşma sorusu, onay sorusu* gibi kullanımlara sahiptir. (Karaağaç 2013, 707-708)

Bu çalışmada Ferruh TUNÇ'un şiirlerinde soru, işlev yönüyle değerlendirilmiş ve KARAAĞAÇ'ın çizdiği çerçevede dâhilinde işlenmiştir. Böylece bu yazıda hem farklı meslek grubuna mensup günümüz şairini tanıtmak hem de konuşma diline yakın anlatımı öngören şairin soru unsurlarını ne denli etkili kullandığına dikkat çekmek amaçlanmıştır. Bunun için şairin, baskısı bitmiş ilk kitabı (*Şehrin Eski Yolcusu*, 1995) dışındaki diğer şiir kitaplarından (*Melez Zamanlar* 2010, *Tunç Ayna* 2012, *Bir Cümle Olmaya Geldim* 2017) faydalanılmıştır. Çalışmada şiirlerdeki soru unsurları koyu/italik dizilmiştir.

TUNÇ, anlatımında soru özelliğini öyle etkin biçimde kullanmıştır ki bu şiirinin tamamını kaplayacak niteliktedir.

ÇEKİŞME

Hani sonraydı büyüyecektik?

Hani sonraydı yaşlanacaktık?

Hani sonraydı ölecektik? (Melez zamanlar/ Çekişme, 106)

SOMUT

-Köprü kaç metre?

-iklim kaç derece?

-Ve bugünlerde nedir parite... (Melez zamanlar / Somut, 110)

ŞEREFİ

Geri çekilene mi?

Gizlenene mi?

Başlamayana mı?

Bitene mi?

Kazaya uğrayana?

Azap çekene belki?

Aldırmayana hiç?

Çoktan unutana? (Melez Zamanlar / Şerefe, 119)

Öyle ki şair, şiirlerinin başlıklarında bile soru sormaktadır.

NE VAR NE YOK ?

Diktatörlüğümüzde her şey yolundadır! (Bir Cümle Olmaya Geldim / Ne Var ? Ne Yok ?, 103)

Şair, sor- fiilini kullanmakla birlikte şiirine bu fiili ad olarak vermekten de çekinmemiştir.

duymuyorum; ama *soruyorum*:

-savaşın şairleri konuşuyor mu?

barışın şairleri sustuğuna göre. (Melez Zamanlar / Savaşın Şairleri Konuşuyor mu?, 85)

Soruyoruz:

"Bir şimşek çakar mı sonunda?

Yanar mı kandili yoksulun?"

Yalvarıyoruz:

"Yol neresi, ey tanrım?

Bize onun ismini ver!" (Tunç Ayna / Sim, 41)

SORUYORUM

Mührü ben mi vurdum?

Ben o mührü nereye?

Hem neden o mührü?

Kim öyleyse?

İpek yırtalım, -ne dersin?-

Dal kıralım, çatalından

Sormak erkektir diyorlar

Soralım

Belki bize dışı bir yanıt verirler (Melez Zamanlar / Soru/Yorum, 116)

TUNÇ'un şiirinde en fazla kullandığı soru tekniklerinden biri seçmeli sorudur.

1. Seçmeli Soru (alternative question): Olabilecek iki cevaptan birisini öneren sorudur. (Karaağaç, 2013, 708)

Eski bir minare mi yeni bir çan kulesi mi şu karşımdaki?

Eski bir çan kulesi mi yeni bir minare mi şu ardımdaki? (Tunç Ayna / Mekik, 17)

Kayada mı olsun,

ahşapta mı bu?

Papirusa özenle,

kumaşta gezinerek? (Bir Cümle Olmaya Geldim / Yuva, 70)

AÇ BÜYÜK PARANTEZ

Cengiz Bulut:

Devrimci mi, solcu mu?

Akşamcı mı, alkolik mi?

Serseri mi, yolcu mu?

Memmur mu, (baş) müfettiş mi?

Dul mu, bekâr mı?

Basgitarcı mı, oyun kurucu mu?

Mektupla Berklee'den terk mi, mezun mu?

Mustafa'nın mı, Muvaffak'ın mı amcaoğlu? (Melez Zamanlar / Şehirde Ne Var ?, 20)

Özenti mi, kendisi miydi

Çeşmeye kapladığımız mermer?

Gerçeği mi, oyunu muydu

Pencereye işlediğimiz vitray?

Avluya serdiğimiz mozaik

Aynayı astığımız çerçeve

Kalp mi, som mu? (Tunç Ayna / Salmantepe, 50)

Bütün bunları *geçici mi, kalıcı mı* hafızamda tutarım? (Melez Zamanlar / Aylaklar Oturamaz, 30)

TUNÇ'un seçmeli soru tekniğini kullandığı şiirlerinde ikiden fazla örneğin olduğu dikkat çekmiştir.

Ses mi?

Melodi mi?

Armoni mi?

Yerli mi?

Yaban mı?

Uzak mı?

Yakın mı? (Bir Cümle Olmaya Geldim / Uzun Hava 6, 50)

İlgi çekici olan Tunç'un bu seçmeli soru tekniğini, yanıtla desteklemesidir.

-Kuşu mu, meleği mi görüyorsun?

-Kuşu!

-Hiimayı mı, baykuşu mu?

-Baykuşu... (Bir Cümle Olmaya Geldim / Göğe Bakmak, 14)

Şair şiirinde sorduğu sorulara yanıtları yine kendisi vermektedir.

"Karavan" mı?

O da bir "kervan" artığıdır... (Bir Cümle Olmaya Geldim / Sözcükler, 21)

Nakarat mı?

Beni salla ölesiye sesinin beşiğinde

Beni salla öyleyse dünün eşiğinde (Bir Cümle Olmaya Geldim / Uzun Hava 7, 51)

Kadehi tunçtan olsun mu?

(Hayır, hayır, çok ağır!) (Bir Cümle Olmaya Geldim / Mozaik, 91)

Şehirde Ne Var?

şehirde ne var?

*Elmas işlemeli saatler var; geceleri –
unutturup, sabahları anımsatmak için*

şehirde ne var?

Süslü, altın haçlar var;

*geceleri sokup, gündüzleri çıkarmak için
(şair burada günahları kastediyor)*

*Renkli tabelalar, neonlar var; gündüz yalanlamaya,
gece anlattıklarını*

Binlerce tarzan, onbinlerce Jane, cangılın sarmaşıklarında sarmalanan (Melez Zamanlar / Şehirde Ne Var ?, 19)

AYLAKLAR OTURAMAZ

“Adı mı?”

“Önemli değil.”

“Kim mi?”

“Birisi.” (Melez Zamanlar / Aylaklar Oturamaz, 29)

Nereye dediler?

Şiirlere özgü bazı kusurlar bulmaya hayatıma, dedim. (Bir Cümle Olmaya Geldim / Kusurlu Şiir, 107)

2. Düşünme Sorusu (deliberative question): Kendi kendine sorulan sorudur. (Karaağaç, 2013, 708)

Ey sübyan şehzadeler;

bir çocuk olmadığım halde

celladıma neden gülümserim? (Tunç Ayna / Esir Şehzade, 11)

Daha mı özgürüz

buraya geldik diye?

Bu şehre,

bu bahçeye,

bu akşamüstüne? (Tunç Ayna / Elmanın Yarısı, 18)

Ne yapmalıydım, ne söylemeliydim onlar konuşmaz fakat hep tehdit ederken

Elmalar gibi kızarmaktan, beneklenmekten başka kendimce üzümler kadar? (Tunç Ayna / Etnografya, 101)

-Türkü, n'apalım?

illa da kozmopolit olacağız?! (Melez Zamanlar / Buradayım, 61)

3. Zamir Sorusu (pronominal question): Yapısında soru zamiri taşıyan soru çeşididir. (Karaağaç, 2013, 708)

Övücü *ne* olabilir hem, demir olduğu için, bakır olduğu için vuranın?

Yerinci *ne* olabilir, yürek olduğu

için, ciğer olduğu için yorulanın? (Tunç Ayna / Kayıp Destan, 23)

Kim unutmuş şu ak çamurla sıvalı nişteki yaralı tası? (Tunç Ayna / Bir Eski Başkent 10, 90)

Gülünce, *kim* böyle

yurdunda hissederdi ? (Bir Cümle Olmaya Geldim / Çarşı, 57)

Bilin bakalım:

Bilinmeyen şairlerin

En önemlileri *kimler*? (Melez Zamanlar / Modernist Bloklar, 46)

PLATONUS ORİENTALİS

Onarılmış anılar

Yenilenmiş anıtlar...

Peki, *kim* söyleyebilir

bugünün hem yeni, hem doğru olduğunu? (Melez Zamanlar / Platonus Orientalis, 45)

PLASEBO

Peki *ne* oldu da, biz böyle olduk;

içinde güvende olduğumuz 'klik'lerimize *ne* oldu?

Ne oldu, daraldıkça değerlenen (pahalanan)

duygusal güvenlik ağlarımıza?

(Onlar) gitgide çıkar çetelerine dönüşüyor. (Melez Zamanlar / Plasebo, 65)

SAVAŞIN ŞAİRLERİ KONUŞUYOR MU?

Kim övünebilir kahramanlığıyla (onların) ?

Kim (bunların) yazdığı destandan söz edebilir ?

Kurnazlığın, sinsiliğin

yararcılığın, yalancılığın

sırt çantasında lirik *ne* arar? (Melez Zamanlar / Savaşın Şairleri Konuşuyor mu?, 84)

4. Dolaylı Soru (indirect question): Dolaylı konuşmada sorulan sorudur (Karaağaç, 2013, 708).

Kimin ocağı diye sorduk sonra, bu bizim şimdiki yangın yerimiz (Bir Cümle Olmaya Geldim / Gezinti, 80)

"Demek, buralı değilsiniz..."

"Ama buralı olmuş gibisiniz..."

"Çeker giderseniz demek, ne zaman isterseniz..."

((*Nasıl bir şiir çıkardı, kim bilir cebinizden?*)) (Melez Zamanlar / Aylaklar Oturamaz, 30)

KARŞILAMALAR

Yaşamak prova etmekse, sahneye

nasıl çıkacağımızı da söyler mi biri? (Melez Zamanlar / Karşılamlar, 52)

5. Dolaysız Soru (direct question): Sözün kendi anlamındaki soru türüdür. Soru sözleriyle sorulan bütün sorular bu gruba girmektedir. (Karaağaç, 2013, 708)

Nice gündür ? (Tunç Ayna / Çöpsüz, 39)

Yetişmeliyim bulut yağmura, sular sele
alaca karanlığa, kuş sürüsüne kavuşmadan.
Ama *nereye?* (Tunç Ayna / Yönsüz, 43)

-Bize bir çöl bırakarak giden; bu kurumuş
iç denizimizde, uzgörürsüz atalarımız *nerede?* (Tunç Ayna / Kayıptürk, 69).

Yoksullar gitmediler.
Nereye gitsinler!
Kilise yaparlardı,
Mescit yükselttiler. (Bir Cümle Olmaya Geldim / Kalanlar, 19)

İyi de, şimdi *hangisi?*
Geride bıraktığın infilak...
Ya da, önünde duran yıkım... (Bir Cümle Olmaya Geldim / Nostos, 88)

EDEBİYAT BAR
Buradayım, *neredesin?*
Tarihtir.
Yazar, *nedен* üniformalar içinde?
Çağlardan *hangi* yıldayız?
Buradayım, *neredesin?* (Melez Zamanlar / Edebiyat Bar, 34)

6. Ret-Kabul Sorusu (general nexus question): İfadenin esas içeriğini tasdik etmeyi veya reddetmeyi öne süren sorudur (Karaağaç, 2013, 708).

-*Aşk mıdır?*

Değilse, bağıştır: (Tunç Ayna / Bağış, 64)

Aşağıdaki örnekte şair, “değil mi?” sözcüğünü kullanmamış ancak şiirden bu ifadeyi çıkarmak mümkün olduğu için bu kısımda değerlendirilmiştir.

Gece bir iki arası telefon çalarsa, *o mu?*
Teksaslı biri gibi İngilizce konuşursa, *o mu?*
Bob Dylan söylerse, *o mu?*
Pul koleksiyonunu armağan ederse, *o mu?*
Posta koyarsa, *o mu?*
Unutursa, *o mu ?* (Melez Zamanlar / Şehirde Ne Var?, 20-21)

Suç mu büyüktü cezadan, tersi mi yoksa?

Ceza var mıydı gerçekten?

Suç da mı yoktu aslında? (Melez Zamanlar / Plasebo, 65)

7. Retorik Soru (rhetorical question): Dinleyicinin dikkatini çekmek, heyecanını yükseltmek için kullanılan ve aslında onaylama veya ret etme, evet ya da hayır beklemeyen sorudur (Karaağaç, 2013, 708).

“Silahlarımızı çektiğimiz gün

-*Hani şiire silah sözcüğü girmeyecekti?*-

Yeraltına doğru uçanlar

Göge doğru kazanlar olacak”

Dedi ve açtı defteri. (Bir Cümle Olmaya Geldim / Geziden Sonra, 100)

Ormanlardan yollar geçirirken a güçlü kötü kağan!

Kesilmemiş olabilir mi hiç toprağın atar damarları? (Tunç Ayna / Kötü Kağan, 110)

öldü...

Ya ötekiler?

Hilenin sessizliğine çekildiler... (Melez Zamanlar / Şehirde Ne Var ?, 21)

8. Ayrıcı Soru (disjunctive question): Seçmeli sorunun benzeridir ve karşdakini açıklığa veya yargıyı onaylamaya çağırır sorudur ve iki bölümden oluşur (Karaağaç, 2013, 708).

Benim sözlerim mi olacak onlar?

Senin sözlerin mi olacak?

Olsa ne olacak?

Olmasa ne olacak? (Melez Zamanlar / Uzağa Doğru, 118)

9. Onay Sorusu (pure question): Soru şeklinde olan fakat basit bildiriye yaklaşan ifadedir (Karaağaç, 2013, 708).

Konuşacak mı dersin(iz) yerimize,

(biz) gidince buralardan?

Duracak mı yerli yerinde,

şu kırlangıç yuvası, bu say taş

ve daldaki örümcek ağı...

Gece köstebekleri dolanacak mı (yine)

çiçek tarhlarındaki tünellerde? (Bir Cümle Olmaya Geldim / Virane Olsun Diye, 75)

10. Uzlaş Sorusu (affirmative question): Özellikle sözlü dil kullanımında, düz cümle şeklinde, fakat soru titremesi ile sorulan sorudur (Karaağaç, 2013, 708).

HERKESE NOT:

1989 duvar yıkıldı

1991 tanklar kızıl meydanda

2011...?

Genova, Gothenburg, Prag, Seattle (Melez Zamanlar / Herkese Not, 22)

-Pasaport?

-Nasyonalite?

-N'estersen!! (Melez Zamanlar / Ada Deyince, 57)

11. İkili Soru (double question): Birden fazla soru zamiriyle, cümle öğelerinin birden fazlasının sorulduğu sorudur. (Karaağaç, 2013, 708)

Aşağıdaki örnekte bağlamda ikili sorunun olduğu anlaşılmaktadır.

-Arzu kuşunun uçtuğu yer nerede; bilen var mı? (Bir Cümle Olmaya Geldim / Hipotez, 7)

12. Cümleyi Değil, Cümle Öğelerinden Birini Sorma Sorusu (special question): Cümleyi, yani olayı değil, cümle öğelerinden birisini soran sorudur. (Karaağaç, 2013, 708)

Şair, aşağıdaki şiirde belirtili nesneye işaret etmiştir.

Fakat işte gelmeden buraya

Siz gördünüz mü *mezarını Bergen'in?* (Melez Zamanlar / Araya Reklam Girmeyen Söz Hükümsüz, 8)

13. Ünlemlilik Soru (exclamatory question): Stilistik amaçlı ve soru biçiminde olan bir haykırmadır. (Karaağaç, 2013, 708)

Aşağıdaki örneklerdeki (!) kullanımı, bizce, ifadedeki hem soru hem ünlem özelliğini pekiştirmektedir.

Yarın süs köpeğimsen...

Bunda alınacak ne var ?! (Melez Zamanlar / İstanbul'a Dönüş, 13)

Bunlar neydi?

ipuçları mı?!

Okuma notları belki...

Defter, söylemedi...) (Melez Zamanlar / Platonus Orientalis, 51)

14. Karşı Çıkma Sorusu (counter question): Cevap yerine sorulan soru (Karaağaç, 2013, 708).

ÇAĞRIŞIM

Acı kahve içtik

Teşekkür ettik

Daha ne olsun? (Melez Zamanlar / Çağrışım, 121)

Sonuç

Şiiri çekici kılan, ona içtenlik getirerek etkileyici ve kalıcı olmasını sağlayan özelliklerinden biri, doğal söyleyiştir (Aksan, 2013, 51). Şiirdeki doğal söyleyişi konuşulan dil sağlar.

Konuşulan dil, etkilemeye daha çok önem veren, bu sebeple kimi zaman eksiltilere giden ve ton, vurgu, ezgi gibi özelliklerin ağırlık kazandığı bir dildir (Aksan, 2013, 52). Konuşma dilindeki anlatım biçimlerinden biri de soru yoluyla sağlanır. Çalışmamızın konusunu oluşturan şair Ferruh TUNÇ'un şiirlerinde günlük dildeki soru kalıpları etkili bir biçimde kullanılmış ve anlatım tek düzelikten kurtarılmıştır.

Aksan'a göre şiir söze dayandığı, şiirin gerci sözcükler ve çeşitli anlatım biçimlerini yansıtan tümceler olduğu için şiir dilinin incelenmesi dilbilimin görev ve yetki alanı içinde yer almaktadır (Aksan, 2013, 23). TUNÇ'un şiirlerinde dilbilimsel soru işlevlerinin hepsi görülmekle birlikte, konuşma dilini esas alan şairin {ml} soru eki ve soru sözcükleriyle sorduğu sorulara yanıt vermekten çekinmediği, soru-yanıt yani diyalog tekniğine her fırsatta başvurduğu dikkat çekmiştir.

Şu örnekte şair, anlamsız bir biçimde soru ekinin yerini değiştirmiş ve ifadesinde farklılık yaratmak istemiştir.

Biletler buna göre satılıyor her gün gişelerde...

şaşıracaksınız elbette, hangi kapıdan çıkacağımızı

Sahneye mi?

Mi sahnedeyiz? (Melez zamanlar / Artsız Kapılar, 93)

Şair az da olsa soru sözcüklerini kullanmadan da soru tekniğini kullanmıştır.

-Pasaport?

-Nasyonalite?

-N'estersen!! (Melez Zamanlar / Ada Deyince, 57)

Şairliğinde kendisine önder olarak Cemal SÜREYA'yı seçen TUNÇ'un konuşma diline yakın şiirler yazmasında ve bunun için de soru tekniğinden faydalanmasında SÜREYA'nın etkisinin olduğu açıktır. Zaten SÜREYA da şiir dilinde konuşma dili öğelerinin yeri konusundaki tutumunu açıkça belirtir: "bence şiir, konuşma dilinden çok uzaklaşmamalıdır. Konuşma dilinin çevresinde dönmeli, alacağı şeyleri oradan almalıdır." (Püsküllüoğlu, 1990, 8).

Anlaşılabileceği üzere TUNÇ gibi günümüz şairleri için de konuşma dilini şiire hâkim kılmak, en etkili yollardan biri.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (2013). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
Karaağaç, Günay (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
Püsküllüoğlu, Ali (1990). Cemal Süreya'nın Şiiri Üstüne. *Milliyet Sanat*, S. 233, s. 8.
Tunç, Ferruh (2010). *Melez Zamanlar -Şiirler-*. İstanbul: Sözcükler Yayınları.
Tunç, Ferruh (2012). *Tunç Ayna -Şiirler-*. İstanbul: Sözcükler Yayınları.
Tunç, Ferruh (2017). *Bir Cümle Olmaya Geldim -Şiirler-*. İstanbul: Everest Yayınları.